

III. PRIKAZI I OSVRTI – SURVEYS AND REVIEWS

Teorija i praksa ekološkog odgoja i obrazovanja

Dražen Podravec: *Moj zeleni zavičaj: O ekologiji i ekološkom odgoju i obrazovanju u Virju.* Virje: Općina Virje, 2019.

Priroda se ne osvećuje ljudima, samo im podnosi račune.
(C. Darwin, 1875.)

Dražen Podravec, učitelj, magistar prirodnih znanosti, područje biologije, dugogodišnji uspješni i ugledni ravnatelj Osnovne škole profesora Franje Viktora Šignjara u Virju, nakon što je objavio desetak monografija, primjerice o povijesti školstva (*Povijest školstva u Virju*, 1999., *Zgrade i objekti virovskega školstva*, 2003., *Najljepši školski vrtovi*, 2004., *140. godina školskih vrtova u Virju*, 2005., *250. godina virovskega školstva*, 2009.), o društvenim pitanjima (*Limena glazba DVD-a Virje – 100. obljetnica*, 2006., *Josip Široki Baček – prvi doktor muzikologije u Hrvata*, 2008., *130. godina DVD-a Virje*, 2008., *Povjesnica DVD-a Šemovci*, 2011., *70. godina sestara dominikanki u Virju*,

2011.), te nakon objavljenih pedesetak članaka u stručno-znanstvenim časopisima i novinama, tiskao je djelo *Moj zeleni zavičaj: O ekologiji i ekološkom odgoju i obrazovanju u Virju* (2019.). To djelo, zasnovano na znanstvenim osnovama ekologije, znanosti o međusobnim odnosima, utjecajima i međuovisnosti žive i nežive prirode te na praktičnom radu i iskustvu učitelja/nastavnika i učenika, nadmašuje dosad objavljena djela i vjerojatno će svi koji će proučavati njegova djela tom djelu namijeniti položaj kapitalnog djela. Knjiga je uspješan spoj dugogodišnjeg stručno-znanstvenog proučavanja ekoloških problema i školske prakse, odnosno rada s učenicima u Osnovnoj školi profesora Franje Viktora Šignjara u Virju. Akademik Dragutin Feletar, jedan od recenzenata, stoga piše: „Svi smo mi djeca prirode i njezina snaga je ugrađena u naše duše. Dražen Podravec je desetljećima ugrađivao zakone prirode u svijesti svojih učenika.“

Autor je svjestan važnosti upozorenja o ugroženosti prirode i okoliša. Ne ostavljaju ga ravnodušnim upozorenja o globalnoj ekološkoj krizi, svjetskom dvorištu rizika, grobarima globusa, samoubilačkoj globalizaciji, o životu na planetarnoj baru-

tani i drugima. Dobro mu je poznato da se čovjek kroz cijelu povijest čovječanstva odnosio neodgovorno prema Zemlji i vlastitom okolišu.

Suvremeno društvo u središte svojih interesa stavlja održivi razvoj. Polazi se od potrebe održivosti života i drugih bića, a ne samo čovjeka. Stoga koncept razvoja uključuje zaštitu i unapređivanje prirodne sredine, dok se odgoj i obrazovanje naglašavaju kao snaga budućnosti koja će preobraziti ljudsko društvo, odnosno mlade i stanovništvo osposobiti za ekološko ponašanje, što je uvjet održivog razvoja. Ponovno se shvaća da se budućnost planeta Zemlje projektira u glavama ljudi i stoga je u glave ljudi potrebno *ugraditi* svijest o očuvanju Zemlje i životnog okoliša.

Autor je sadržaj, osim predgovora, uvoda, zaključka, dodataka i bogata popisa relevantne literature, podijelio u sedam temeljnih poglavlja: O ekologiji i ekološkim problemima, O onečišćenju, Zaštićena područja Republike Hrvatske i kategorije zaštite prirode, O ekološkom odgoju i obrazovanju, Rad ogranaka Mladih čuvara prirode *Lastavice* pri Osnovnoj školi profesora Franje Viktora Šignjara u Virju, GLOBE grupa i ENO grupa.

Autor pokazuje, spajajući teoriju i praksu, kako može teći proces ekološkoga odgoja. Prvo, radeći s učenicima treba nastojati da oni usvoje određenu ekološku spoznaju, odnosno znanja o sastavnicama okoliša, a to su zrak, tlo, voda, more, klima, biljni i životinjski svijet, kulturna baština. Razumljivo, učenici iz godine u godinu proširuju i produbljuju znanja tako da nastaju i prve predodžbe o korisnom ili štetnom odnosu prema prirodi i okolišu.

U našem primjeru prikazuje se kako su učenici stjecali znanja u redovnoj nastavi, ali oni su i pripremali predavanja, provodili projekte, obilježavali pojedine značajne datume (npr. Dan sunca, 1. ožujka; Svjetski dan zaštite šuma, 21. ožujka; Svjetski dan voda, 22. ožujka; Svjetski dan zdravlja, 7. travnja; Dan planeta Zemlje, 22. travnja; Dan akcije za klimu, 15. svibnja; Svjetski dan zaštite okoliša, 5. lipnja; i druge). Učenici su surađivali s nekim specijaliziranim ustanovama i znanstvenicima te čitali prikladnu stručnu literaturu (npr. *Ekološki glasnik*).

Autor potom pokazuje kako su spoznaje, znanja postajali uvjerenja učenikā i pokretači njihova ekološkog ponašanja i djelovanja. U praksi škole učenici su djelovali u različitim aktivnostima kao što su primjerice Ekologijska škola kao novi oblik ekološkog odgoja i obrazovanja, Ekološki dani i priredbe Mladih čuvara prirode, susreti ogranaka Mladih čuvara prirode u Virju, ekološka ispitivanja rijeka i potoka, izleti na rijeke, organiziranje Plavih patrola, sakupljanje staklene ambalaže, uređenje Botaničkog vrta u Zagrebu, osnivanje učeničke proizvodne zadruge, akcije kartiranja i očuvanja rodinih gnijezda, obilježavanje trase ekostaze Stara gora, priprema televizijskih i radioemisija, pripremanje i tiskanje ekološkog glasnika *Zelenko* i mnoge druge aktivnosti.

Prema tome, autor prikazuje kako ekološki proces polazi od znanja o ekološkim pitanjima preko uvjerenja i motiva do ekološkog djelovanja i ponašanja. Stoga je knjiga *Moj zeleni zavičaj* teorija i praksa ekološkog odgoja i obrazovanja. I u tome je njezina ključna vrijednost. Ona je putokaz uspješna rada jer se u njoj prikazuje rad, rad rukama, glavom i srcem; ona prikazuje učenike zasukanih rukava, s lopatom u ruci i na suncu. Oznojena, ali sretna lica!

Primjeri u knjizi vjerno pokazuju kako se mora i može ekološki odgajati te da učitelji mogu učiniti mnogo, ali jasno poručuje kako naponi učitelja nisu dovoljni sve dok društvo i svijet moćnih ne prihvate da je Zemlja ugrožena i da je treba braniti od ljudskih nasrtaja primjerice u ubrzanj urbanizaciji, potrošnji energije, onečišćenju atmosfere na razne načine, pa i bezumnim ratovima.

Izborom citata iz mnogih svjetskih dokumenata, primjerice poruka Rimskog kluba i knjige *Granice rasta* (1972.), zakona i preporuka te bogate školske prakse, Dražen je Podravec napisao aktualnu knjigu, a njezine će odgojne poruke biti sve aktualnije. Ona želi uputiti kako mijenjati postojeće stanje, a posebno ljudsku svijest o važnosti očuvanja ove – za nas – jedine Zemlje. Ona nas nastoji uputiti – koje li ironije – kako štititi prirodu i okoliš od čovjeka!

VLADIMIR STRUGAR